

Kriminalvårdsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett tjugotal motionsyrkanden som väcktes under den allmänna motionstiden 2010. Motionerna rör bl.a. frågor om utslussning och samverkan, utbildning för kriminalvårdare och tillsyn över kriminalvården.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I betänkandet finns 11 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Utskottets överväganden	6
Kvinnor i kriminalvård	6
Utslussning och frågor om samverkan	8
Brott som begås på anstalt	12
Villkorlig frigivning	15
Avtjänande av straff efter utvisning	16
Restriktioner för häktade	18
Underåriga i häkte	20
Utbildning för kriminalvårdare	21
Tillsyn över kriminalvården m.m.	22
Reservationer	24
1. Kvinnor i kriminalvård, punkt 1 (S, MP, V)	24
2. Frågor om utslussning, punkt 2 (S, MP, V)	25
3. Kontraktsvård och vårdvistelse, punkt 3 (V)	26
4. Villkorlig frigivning, punkt 6 (SD)	27
5. Villkorlig frigivning, punkt 6 (V)	27
6. Avtjänande av straff efter utvisning, punkt 7 (SD)	28
7. Restriktioner för häktade, punkt 8 (S, V)	29
8. Underåriga i häkte, punkt 9 (V)	29
9. Utbildning för kriminalvårdare, punkt 10 (S, MP, V)	30
10. Tillsyn över kriminalvården, punkt 11 (S, MP, V)	30
11. Fångombudsman, punkt 12 (V)	31
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	32
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	32

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Kvinnor i kriminalvård**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju408 yrkande 6.

Reservation 1 (S, MP, V)

2. **Frågor om utslussning**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju293 yrkandena 19 och 20 samt 2010/11:Ju408 yrkandena 3–5.

Reservation 2 (S, MP, V)

3. **Kontraktsvård och vårdvistelse**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju408 yrkande 2.

Reservation 3 (V)

4. **Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar**

Riksdagen avslår motion 2010/11:So239 yrkande 2.

5. **Brott som begås på anstalt**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju213.

6. **Villkorlig frigivning**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju341, 2010/11:Ju408 yrkande 1 och 2010/11:Ju423.

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (V)

7. **Avtjänande av straff efter utvisning**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju419 yrkande 8.

Reservation 6 (SD)

8. **Restriktioner för häktade**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju408 yrkande 7.

Reservation 7 (S, V)

9. **Underåriga i häkte**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju408 yrkande 8.

Reservation 8 (V)

10. **Utbildning för kriminalvårdare**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju364 och 2010/11:Ju408 yrkande 10.

Reservation 9 (S, MP, V)

11. Tillsyn över kriminalvården

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju293 yrkande 22.

Reservation 10 (S, MP, V)

12. Fångombudsman

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju408 yrkande 9.

Reservation 11 (V)

Stockholm den 29 mars 2011

På justitieutskottets vägnar

Kerstin Haglö

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kerstin Haglö (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Christer Adelsbo (S), Helena Bouveng (M), Elin Lundgren (S), Johan Pehrson (FP), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Patrick Reslow (M), Caroline Szyber (KD), Kent Ekeröth (SD), Lena Olsson (V), Carl-Oskar Bohlin (M), Mattias Jonsson (S) och Agneta Börjesson (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ett tjugotal motionsyrkanden som väcktes under den allmänna motionstiden 2010. Motionerna rör bl.a. frågor om utslussning och samverkan, utbildning för kriminalvårdare och tillsyn över kriminalvården.

Utskottets överväganden

Kvinnor i kriminalvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om kvinnor i kriminalvård.

Jämför reservation 1 (S, MP, V).

Motionen

I motion Ju408 (V) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om kvinnors situation inom kriminalvården. Motionärerna anför att frågan om kvinnors situation inom kriminalvården bör prioriteras högre än i dag. Motionärerna hänvisar till justitieutskottets rapport Uppföljning av kvinnor intagna i kriminalvårdsanstalt (2008/09:RFR9), i vilken utskottet anförde att det krävs ett helhetsgrepp för att kriminalvården i alla delar ska kunna svara mot kvinnornas behov.

Bakgrund

Justitieutskottets uppföljningsgrupp uttalade i sin rapport Uppföljning av kvinnor intagna i anstalt (2008/09:RFR9) att det framkommit att kvinnornas situation inom kriminalvården har fått större uppmärksamhet under senare år. Flera betydelsefulla steg har tagits för att åstadkomma en bättre anpassning av kriminalvården till de intagna kvinnornas behov. Enligt uppföljningsgruppens uppfattning är dessa insatser emellertid inte tillräckliga. Dessutom krävs enligt gruppens mening ett helhetsgrepp för att kriminalvården i alla delar ska kunna svara mot kvinnors behov. En kriminalvård som är bättre anpassad för kvinnor kräver att frågan om kvinnornas situation ges ännu högre prioritet än hittills. Vidare framgick av rapporten att många av de intagna kvinnorna har utsatts för fysiska, psykiska eller sexuella övergrepp och att den fysiska och psykiska hälsan hos många är dålig. När det gällde säkerhet på anstalt anförde gruppen vidare att insatserna alltid måste ställas i relation till de inskränkningar som de medför för de intagna kvinnorna som grupp och på individnivå. Säkerhetsbetingade åtgärder får aldrig bli större än vad som är nödvändigt på respektive anstalt eller avdelning och heller inte för den enskilda kvinnan, anförde gruppen. Justitieutskottet har ställt sig bakom uppföljningsgruppens rapport.

Regeringen beslutade den 11 september 2008 att ge Kriminalvården i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet riktad till kvinnor som varit utsatta för människohandel eller befunnit sig i prostitution. Försöksverksamheten ska pågå under tiden 2008–2010. Av den handlingsplan som Kriminalvården utarbetat med anledning av uppdraget (dnr 11 2009-001340)

framgår att målgruppen för försöksverksamheten är kvinnor som befunnit sig i prostitution och människohandel eller som av andra orsaker kan betraktas som brottsoffer eller genom sin utsatthet upplevt traumatiska händelser. Försöksverksamheten kommer att innefatta bl.a. terapeutisk bearbetning av traumatiska upplevelser, utveckling av påverkansprogram riktade till kvinnor och förbättrade utslussningsmöjligheter. Särskild uppmärksamhet kommer att riktas mot kvinnors hälsa och utveckling av nätverksarbete. Uppdraget delredovisades till regeringen den 19 oktober 2009. Enligt delredovisningen har projektledningen bl.a. besökt samtliga kvinnoanstalter och intervjuat chefer och personal som har olika uppdrag enligt handlingsplanen. Vidare framgår det av delredovisningen att de flesta intagna känner till försöksverksamheten redan innan de kommit till anstalterna och att många frågar efter vilka stödande åtgärder de kan få möjlighet att delta i. Utskottet har också fått information från Kriminalvården om att en enkätundersökning har genomförts under 2009 och 2010. En slutredovisning av försöksverksamheten ska lämnas till Regeringskansliet senast den 1 april 2011.

I Kriminalvårdens årsredovisning för 2010 anføres (s. 68) att försöksverksamheten har gett möjlighet till stora förbättringar för intagna kvinnor. Som exempel kan nämnas anpassad programverksamhet, ökad insats från Arbetsförmedlingen, fler möjligheter att kunna få samtala med psykolog, friskvårdssatsningar som yoga och hälsokontroller och forskningsinsatser från Kriminalvårdens FoU-grupp gällande prostitution. Kriminalvården planerar att fortsätta de satsningar som gjorts inom projektet. De delar som främst är aktuella är en fortsatt forskningsinsats för att öka kunskaperna om denna grupp kvinnor. Aktuellt är också att fortsätta arbetet med de intagnas hälsa genom informationssamtal med sjuksköterska eller barnmorska och individualterapi.

Av årsredovisningen framgår också (s. 68–69) att alla kvinnoanstalter förutom Färingsö har arbetsmarknadsutbildning finansierad av Arbetsförmedlingen. Anstalterna Sagsjön och Hinseberg har under året fått förstärkta insatser från Arbetsförmedlingen via ovan nämnda regeringsuppdrag. Förhoppningen är att insatserna kan kvarstå och utökas till övriga anstalter. Anstalterna är också med i den extra satsning som under året startats genom att Kriminalvårdens och Arbetsförmedlingens huvudkontor via den s.k. Nationella samverkansgruppen besöker alla anstalter med arbetsmarknadsutbildning för att stödja en utveckling och förbättring.

Utskottet behandlade i maj 2010 motioner om kvinnor i kriminalvård (bet. 2009/10:JuU21 s. 21). Utskottet konstaterade att Kriminalvården arbetar aktivt med frågorna om kvinnors särskilda behov och att det därför saknades anledning för riksdagen att ta något initiativ. Motionerna avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare gett uttryck för i sitt uppföljningsarbete är kvinnor i anstalt en grupp intagna som på flera sätt har särskilda behov. Utskottet vill också påpeka att det är Kriminalvårdens ansvar att utforma verkställigheten så att kvinnors särskilda behov så långt det är möjligt kan tillgodoses under verkställigheten i anstalt och att kvinnor ges förutsättningar till en individuellt utformad utslussning från livet i anstalt till livet i frihet.

Utskottet kan konstatera att Kriminalvården arbetar aktivt med frågorna om kvinnors särskilda behov. Det saknas därför anledning för riksdagen att ta något initiativ. Motion Ju408 yrkande 6 avstyrks.

Utslussning och frågor om samverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om utslussning, samverkan och neuropsykiatriska funktionshinder.

Jämför reservationerna 2 (S, MP, V) och 3 (V).

Motionerna

I motion Ju293 (S) yrkande 19 anförs att det krävs ökade ansträngningar för att placera fler intagna i halvvägshus. Ett liknande yrkande framförs i motion Ju408 (V) yrkande 4.

I motion Ju293 yrkande 20 framförs vidare ett yrkande om utslussningsstöd. Motionärerna anför att det är viktigt att kommunerna har en god beredskap för att kunna erbjuda det stöd och den vård som behövs efter frigivandet. Det bör utredas hur alla de resurser som finns inom missbruksvården, socialtjänsten, Arbetsförmedlingen etc. kan samordnas för att ge varje enskild individ ett relevant stöd i samband med frigivningen. Ett liknande yrkande framförs i motion Ju408 yrkande 5.

I motion Ju408 yrkande 2 anförs att fler bör ges möjlighet till kontraktsvård och vårdvistelse. I yrkande 3 föreslås att förändrade villkor för utökad frigång utreds.

I motion So239 (KD) yrkande 2 påpekas behovet av att mer aktivt beakta neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i frågor som bl.a. rör kriminalvårdspolitik.

Bakgrund

De utslussningsåtgärder som kan beviljas en intagen är frigång, vårdvistelse, vistelse i halvvägshus och utökad frigång (55–58 §§ lagen (1974:203 om kriminalvård i anstalt [t.o.m. den 31 mars 2011] samt 11 kap. 2–5 §§ fängelselagen [fr.o.m. den 1 april 2011]).

I budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 4 Rättsväsendet) anför regeringen följande (s. 44–45).

I januari 2007 infördes nya regler i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt om utökade möjligheter till utslussning. En av målsättningarna med de nya reglerna var att åstadkomma en förbättrad och mer strukturerad övergång från livet i anstalt till livet i frihet. De förändrade reglerna innebär bland annat att två nya utslussningsalternativ införts, utökad frigång och vistelse i halvvägshus.

Brottsförebyggande rådet har på regeringens uppdrag utvärderat de förändrade reglerna om utslussning. I rapporten Utökad frigång och återfall, Slutrapport om 2007 års reform av utslussning i Kriminalvården, Rapport 2010:8 konstaterar rådet bland annat att långtidsdömda som slussas ut med fotboja återfaller i lägre utsträckning än personer som inte får sådan utslussning. Resultaten visar att individer med något högre risk för återfall kan ha nytta av att slussas ut från ett fängelsestraff med utökad frigång. Tidigare rapporter har också visat att andelen som missköter sin utslussning med utökad frigång är låg.

Regeringen har vidare gjort det möjligt för fängelsedömda att redan under utslussning delta i arbetsmarknadsåtgärder. Hur samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Kriminalvården ser ut samt i vilken utsträckning möjligheten utnyttjas har utvärderats av Brottsförebyggande rådet. I slutrapporten Effekter av arbetsmarknadsutbildning för intagna i fängelse, Rapport 2010:14 pekar rådet på att arbetsmarknadsutbildning har en positiv inverkan på deltagarnas arbetssituation. Resultaten ger därutöver stöd för att det finns ett samband mellan förbättrad arbetssituation och minskat återfall. Det är därför angeläget att samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Kriminalvården fortsätter utvecklas så att fler intagna kan få kunskap om och del av dessa åtgärder.

Antalet utslussningsåtgärder som inletts under 2009 har ökat jämfört med 2008. Ett ökat antal klienter har slussats ut genom såväl utökad frigång som vårdvistelser och via halvvägshus.

Av Kriminalvårdens årsredovisning 2009 framgår dock att andelen klienter som frigives från sluten anstalt utan föregående utslussningsåtgärd ändå ökar. 2009 frigavs 49 procent av klienterna från sluten anstalt utan föregående utslussning. Motsvarande siffra för 2008 var 45 procent.

I 1 kap 5 § fängelselagen (2010:610), som träder i kraft den 1 april 2011, stadgas att verkställigheten ska planeras och utformas efter samråd med den intagne och i samverkan med berörda myndigheter. Utskottet anförde i samband med bestämmelsens införande att utskottet i likhet med regeringen ville understryka att ett effektivt återfallsförebyggande arbete och meningsfulla frigivningsförberedelser förutsätter en målinriktad och effektiv samverkan mellan Kriminalvården och berörda myndigheter, framför allt socialtjänsten, hälso- och sjukvården, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Likaså framhöll utskottet vikten av att Kriminalvården samverkar med organisationer i den ideella sektorn, näringslivet och andra resurser i det omgivande samhället (bet. 2009/10:JuU21 s. 30–31).

Utskottet behandlade i betänkande 2009/10:JuU21 även Riksrevisionens styrelses framställning om Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott (2009/10:RRS21). Till grund för framställningen låg rapporten Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott – Verkställighetsplanering och samverkan inför de intagnas frigivning (RiR 2009:27). Utskot-

tet anförde att man såg allvarligt på de brister som Riksrevisionen pekade på i sin framställning när det gällde Kriminalvårdens samverkan med andra myndigheter och organisationer. Utskottet utgick dock från att regeringen vidtar de åtgärder som krävs för att komma till rätta med problemen samt att regeringen, senast i samband med budgetpropositionen för 2011 skulle återrapportera till riksdagen vilka åtgärder som vidtagits.

I det ovan nämnda betänkandet (2009/10:JuU21) behandlade utskottet ett motionsyrkande om behovet av att mer aktivt än hittills beakta de neuropsykiatriska funktionsnedsättningarna, främst adhd, i frågor som rör bl.a. kriminalvårdspolitik. Utskottet utgick från att Kriminalvården i samverkan med kommuner och landsting, med den begränsning som den s.k. normaliseringsprincipen innebär, aktivt verkar för att de intagnas behov i dessa avseenden identifieras och så långt det är möjligt tillgodoses.

Samtliga nu aktuella motioner i betänkande 2009/10:JuU21 avstyrktes.

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2010 framgår (s. 25) att totalt 1 701 utslussningsåtgärder inleddes under 2010, vilket var en minskning jämfört med föregående år då motsvarande utfall var 1 911 utslussningsåtgärder. Antalet utslussningsåtgärder som avbröts var 116, vilket innebar en ökning med 36 sedan år 2009 och med en (1) sedan år 2008. Av de avbrutna gällde 105 avbrutna vårdvistelser. När det gäller de olika utslussningsåtgärderna framgår beträffande *frigång* att antalet påbörjade ärenden minskade från 246 år 2008 och 205 under 2009 till 140 under 2010. Vidare påbörjades *vårdvistelse* under 2010 i 712 ärenden vilket var en minskning med 49 jämfört med 2009 och en ökning med 29 jämfört med 2008. Under 2010 placerades 81 personer på *halvvägshus* och fyra av vistelserna avbröts. Motsvarande siffra för år 2009 var 102 och för år 2008 var det 76 placeringar. Vad slutligen gäller *utökad frigång* påbörjades 768 vistelser under 2010 vilket är 75 färre än de vistelser som började 2009 men 78 fler än 2008 års siffror.

I årsredovisningen anføres vidare (s. 26) att alla intagna av olika skäl inte kan beviljas utslussningsåtgärd. Som skäl för detta nämner Kriminalvården bl. a. misskötsamhet under verkställigheten, psykisk ohälsa, svårigheter att hitta sysselsättningsplatser, kort verkställighet i anstalt, bristande motivation hos klienten och beslut om utvisning i dom eller avvísning enligt utlänningslagen. Vidare påpekar Kriminalvården att, vid sidan av utslussningsåtgärderna, kan andra sätt att slussas ut i samhället erbjudas klienterna. Som exempel nämns en successiv förflyttning till öppnare förhållanden med hjälp av andra kontakter och med hjälp av riskreducerande åtgärder som exempelvis program. Dessutom spelar permissioner en stor roll för att förbereda en ordnad social situation utanför anstalten, anför Kriminalvården.

Av årsredovisningen framgår också (s. 40) att Kriminalvården och Psykiatrisamordningen hösten 2006 inledde ett samarbete med Karolinska Institutet som ledde fram till att två vetenskapliga studier inleddes om behandling av intagna med adhd, dels på anstalten Håga, dels på anstalten

Norrtälje. Adhd (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) är ett neuropsykiatriskt funktionshinder som debuterar i barndomen, men som numera konstaterats kunna kvarstå i stor omfattning i vuxen ålder. Utifrån den första vetenskapliga artikel som publicerats från Norrtäljestudien beträffande adhd hos intagna är det känt att upp till 40 % av långtidsdömda män beräknas ha adhd. För kvinnor är siffran osäker, men i en undersökning som Kriminalvården publicerade sommaren 2009 angavs att 29 % av de undersökta och intervjuade kvinnorna hade symtom på adhd. Utifrån de positiva resultat som ett projekt på anstalten Norrtälje inneburit för Kriminalvårdens eget brottsförebyggande arbete – programarbete, utbildning, sysselsättning och drogförebyggande – har en handlingsplan antagits för hur det fortsatta utrednings- och behandlingsarbetet ska genomföras. Eftersom den möjliga målgruppen kan vara mycket stor blir en satsning i full bredd mycket resurskrävande. Därför börjar arbetet på de avdelningar som kan antas ha högre andel intagna med adhd. Detta är ungdoms- och SRI-avdelningarna där psykiater, psykologer och sjuksköterskor har utbildats i diagnostik och utredning av adhd.

Av Kriminalvårdens regleringsbrev för 2011 framgår att Kriminalvården fortlöpande ska vidta åtgärder för att öka andelen intagna som blir föremål för frigivningsförberedelser. Arbetslinjen är ett centralt inslag i detta. Att komma till rätta med brister i verkställighetsplaneringen är en förutsättning för förbättringsarbetet. Arbetet ska bl.a. ha sin utgångspunkt i Riksrevisionens granskning Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott – Verkställighetsplanering och samverkan inför de intagnas frigivning (RiR 2009:27)

Enligt regleringsbrevet ska Kriminalvården redovisa

- åtgärder som vidtagits med anledning av de brister i kvalitet, dokumentation och uppföljning av verkställighetsplaneringen som påtalats av Riksrevisionen
- åtgärder som vidtagits för att säkerställa en fullgod kontroll av verkställigheten vid placeringar i behandlingshem och familjehem samt avseende klienter som i övrigt verkställer fängelsestraff utanför anstalt
- åtgärder som i övrigt vidtagits för att säkerställa ett enhetligt och strukturerat arbetssätt i frivården
- åtgärder som vidtagits för att öka kunskapen om och förbättra genomslaget för reformen med ökade möjligheter för fängelsedömda att ta del av arbetsmarknadsåtgärder när de är under utslussning eller står under övervakning.

Redovisningen ska omfatta såväl åtgärder som Kriminalvården vidtagit, som åtgärder som vidtagits i samverkan med andra.

Regeringen gav i juli 2008 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen (dir. 2008:93, 2009:93, 2010:88). I direktiven anförts bl.a. att det inom Kriminalvården i vissa fall kan förutses uppstå ett akut behov av psykiatrisk tvångsvård som behöver

tillgodoses innan patienten kan föras över till vård som ges av landstinget. Utredaren ska bl.a. analysera lämpligheten och behovet av att i sådana och liknande undantagsfall kunna bedriva psykiatrisk tvångsvård inom Kriminalvården och hur det behovet kan förväntas påverkas av att rättspsykiatrisk vård utmönstras som straffrättslig påföljd. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2011.

Vidare gav regeringen i april 2008 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av missbruks- och beroendevården (dir. 2008:48, 2010:120). Utredningen har antagit namnet Missbruksutredningen. Av utredningens direktiv framgår bl.a. att utredaren ska belysa Kriminalvårdens roll och möjlighet att i samverkan med huvudmännen inom missbruks- och beroendevården kunna stärka samarbetet för att klienterna ska erbjudas en adekvat behandling. Utredningen lämnade den 31 januari 2011 delbetänkandet Missbruket, Kunskapen, Vården (SOU 2011:6) som innehåller forskningsunderlag för utredningens kommande förslag. Utredningen ska lämna sitt förslag senast den 15 april 2011.

Utskottets ställningstagande

En förutsättning för ett effektivt återfallsförebyggande arbete är att Kriminalvårdens klienter kan erbjudas en placering under verkställigheten som motsvarar den enskilda klientens behov och motivation. I det sammanhanget är det också viktigt att framhålla att utslussningen ska anpassas till vad varje intagen behöver för att förbättra förutsättningarna för att han eller hon ska klara sig i samhället efter frigivningen utan att återfalla i brott. Utskottet vill därför understryka vikten av att Kriminalvården fortlöpande vidtar åtgärder för att öka andelen intagna som blir föremål för frigivningsförberedelser. Utskottet noterar också att Missbruksutredningen, som enligt sina direktiv ska behandla samverkansfrågor där Kriminalvården är en av aktörerna, inom kort kommer att presentera sitt förslag. Sammanfattningsvis bör riksdagen inte ta något initiativ med anledning av motionerna Ju293 yrkandena 19 och 20 och Ju408 yrkandena 2–5. Motionerna avstyrks.

Utskottet ser positivt på att Kriminalvården arbetar aktivt med frågor om adhd och att myndigheten tagit fram en handlingsplan. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motion So239 yrkande 2.

Brott som begås på anstalt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om brott som begås av intagna på anstalt.

Motionen

I motion Ju213 (M) behandlas frågan om brott som begås av intagna i anstalt. Enligt motionären finner åklagarna det i många fall inte mödan värt att åtala någon som redan är omhändertagen för längre straff. Motionären anför att det krävs en skärpt tillsyn och uppföljning av de polismätningar som görs på landets anstalter.

Bakgrund

Justitieministern anförde i ett frågesvar den 3 december 2008 (fr. 2008/09:301) bl.a. följande:

Åklagare är skyldig att väcka åtal om denne bedömer att det finns tillräckliga skäl för åtal mot den misstänkte. En åklagare ska dessutom vid sin åtalsprövning bedöma vilket straff brottet kan komma att medföra för den misstänkte. Utgångspunkten är att åklagaren, med hänsyn till reglerna om förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse, inte ska vidta lagföringsåtgärder avseende brott som inte kommer att innebära något ytterligare straff för en person som till exempel redan verkställer ett fängelsestraff. En grundförutsättning för ett beslut om åtalsunderlåtelse eller om att lägga ned förundersökning är att något väsentligt allmänt eller enskilt intresse inte åsidosätts genom beslutet. Det är också viktigt att det tillräckligt tydligt motiveras varför det fattas beslut om åtalsunderlåtelse eller att en förundersökning läggs ned. Om åklagaren bedömer att ett brott kommer att föranleda ytterligare straff ska åtal väckas.

Varken Kriminalvårdens personal eller intagna i anstalt ska riskera att utsättas för hot, misshandel eller andra brott. Olika former av misskötsamhet ska leda till konsekvenser för den intagne som har misskött sig, antingen genom att åtal väcks eller till exempel genom att tidpunkten för den villkorliga frigivningen kan komma att skjutas upp. Avgörande för tryggheten på en anstalt är inte bara ett högt säkerhetstänkande och en väl fungerande underrättelseverksamhet utan även ett humant och professionellt omhändertagande. Ett brett och varierat samsättnings- och programutbud är tillsammans med ledningens och personalens förhållningssätt mycket viktiga. Det är viktigt att skapa ett klimat som motverkar våld och hot, varvid personalens arbetssätt och professionalitet är de viktigaste arbetsinstrumenten.

I Riksåklagarens riktlinjer (RÅR 2008:2) ges vägledning för åklagarnas tillämpning av rättegångsbalkens regler om förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse. Frågan om brott som begås på anstalt behandlas särskilt i riktlinjerna (s. 22–23). Av riktlinjerna framgår bl.a. följande:

Ett praktiskt vanligt fall av nytt brott gäller brott på anstalt, såsom våld mot personal eller medintagna eller innehav eller bruk av narkotika. Sådana gärningar sker ofta på bekostnad av medintagna och personal som är särskilt utsatta.

Det får anses vara en åklagaruppgift att bevaka att den typen av försvårande moment beaktas vid domstolarnas prövning, och det är också så att domstolarna ofta dömer till särskild påföljd vid sådana förhållanden. Även vid brott på anstalt ska dock åklagaren överväga att förundersökningsbegränsa det nya brottet vid en underbyggd prognos om att det inte motiverar något tilläggsstraff till det gamla, förutsatt att inte några väsentliga intressen talar emot ett sådant beslut.

I sammanhanget finns det skäl att notera att misskötsamhet på anstalt kan ha verkningar för verkställigheten av straffet, främst genom att tidpunkten för villkorlig frigivning skjuts upp, och för möjligheten att omvandla ett livstidsstraff till en tidsbestämd påföljd. Utgångspunkten är att kriminalvården ska utreda de förhållanden som kan ha betydelse vid dessa typer av prövningar. När misskötsamheten avser misstänkt brottslighet kan det dock emellanåt i praktiken vara nödvändigt att brottsligheten utreds inom ramen för en förundersökning. Det kan därför i vissa fall finnas skäl för åklagaren att efter kontakter med kriminalvården få underlag för bedömningen av möjligheterna att begränsa förundersökningen. Det är i sammanhanget också viktigt att känna till att kriminalvården inte kan grunda ett beslut om att skjuta upp tidpunkten för villkorlig frigivning på sådan misskötsamhet som har föranlett en brottmålsdom eller som är föremål för polisutredning. Däremot kan ett sådant beslut grundas på en händelse som har brottsanmälts, men där anmälan har skrivits av på annan grund än bristande bevisning. Det förutsätter dock att avskrivningsbeslutet har fattats före den ordinarie tidpunkten för villkorlig frigivning. Vid återfall i brott mellan dom och verkställighet av frihetsstraff kan ett frihetsberövande vara nödvändigt för att bryta en brottsaktiv period, och därigenom också skapa förutsättningar för en omedelbar befordran till verkställighet av det gamla straffet. En sådan åtgärd kan vara fullt motiverad även då det kan tänkas att det nya brottet kan komma att bli omfattat av den gamla domen.

Utskottet behandlade ett liknande yrkande i betänkande 2009/10:JuU21 (s. 40). Utskottet ansåg inte att det fanns någon anledning för riksdagen att ta något initiativ. Den aktuella motionen avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad justitieministern anförde i december 2008 om att varken Kriminalvårdens personal eller intagna i anstalt ska riskera att utsättas för hot, misshandel eller andra brott. Olika former av misskötsamhet ska leda till konsekvenser för den intagne som har misskött sig, antingen genom att åtal väcks eller t.ex. genom att tidpunkten för den villkorliga frigivningen kan komma att skjutas upp. Utskottet noterar också att frågan om brott som begås på anstalt behandlas särskilt i Riksåklagarens riktlinjer för åklagarnas tillämpning av rättegångsbalkens regler om förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motion Ju213. Motionen avstyrks.

Villkorlig frigivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner med önskemål om förändringar av reglerna om villkorlig frigivning.

Jämför reservationerna 4 (SD) och 5 (V).

Motionerna

I motion Ju341 (M) anförs att en översyn bör genomföras som syftar till att villkorlig frigivning bör bli en möjlighet under vissa noggrant angivna förutsättningar, inte en huvudregel.

I motion Ju423 (SD) begärs att möjligheten till frigivning efter två tredjedelar av avtjänat straff enligt 26 kap. 6 § brottsbalken för brott mot liv och hälsa samt narkotikabrott tas bort. Som exempel på sådan brottslighet som aktualiseras nämner motionärerna mord, våldtäkt, rån, misshandel, narkotikabrott, inbrott och annan jämförlig brottslighet.

I motion Ju408 (V) yrkande 1 anförs att halvtidsfrigivning av första gångsdomda bör införas. Motionärerna anför att de pengar som frigörs bör satsas på en förbättrad kriminalvård. Vidare anförs att det finns ett egenvärde i att den period under vilken den enskilde är villkorligt frigiven förlängs, eftersom övergången till ett liv i frihet då underlättas.

Bakgrund

Av 26 kap. 6 § brottsbalken framgår att när minst två tredjedelar av ett tidsbestämt fängelsestraff, dock minst en månad, avtjänats ska den dömda frigives villkorligt. Om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska den skjutas upp. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska det särskilt beaktas om den dömda på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten. Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2007 (prop. 2005/06:123, bet. 2005/06: JuU33).

Motionsyrkanden liknande de nu aktuella har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, se betänkandena 2006/07:JuU7, 2007/08:JuU29 och 2009/10: JuU21. I betänkande 2006/07:JuU7 (s. 26 f.) lämnas en utförlig redogörelse för bakgrunden till den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2007. I betänkande 2009/10:JuU21 uttalade utskottet (s. 41) att det ska löna sig att vara skötsam under verkställighetstiden. Den intagne bör t.ex. delta i programverksamhet, hålla sig borta från missbruk och sköta permissioner m.m., anförde utskottet. När det gäller tidpunkten för villkorlig frigivning vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning att denna inte bör förändras. De aktuella motionerna avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det ska löna sig att vara skötsam under verkställighetstiden. Den intagne bör t.ex. delta i programverksamhet, hålla sig borta från missbruk och sköta permissioner m.m. Utskottet anser inte att reglerna om villkorlig frigivning bör ändras. Samtliga motioner som behandlas i detta avsnitt avstyrks.

Avtjänande av straff efter utvisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att avtal bör upprättas med andra länder för att möjliggöra att en utlänning som är dömd till fängelse och utvisning kan avtjäna straffet i sitt hemland eller i annat anvisat land.

Jämför reservation 6 (SD).

Motionen

I motion Ju419 (SD) yrkande 8 anförs att avtal bör upprättas med andra länder för att möjliggöra att en utlänning som är dömd till fängelse och utvisning kan avtjäna straffet i sitt hemland eller i annat anvisat land.

Bakgrund

Lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, förkortad IVL – som till största delen bygger på de s.k. överförande- och brottmålsdomskonventionerna – och lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m., förkortad NVL, innebär att det är möjligt att låta personer som här i riket dömts till fängelse verkställa sina straff i hemlandet.

Överförande av verkställighet till annan stat förutsätter, när varken brottmålsdomskonventionen eller överförandekonventionen är tillämplig, att det föreligger någon annan internationell överenskommelse. Sverige har ingått sådana bilaterala överenskommelser med Thailand och Kuba. Vidare kan regeringen enligt 3 § IVL, om det föreligger synnerliga skäl, för visst fall förordna att verkställighet av frihetsberövande påföljd, som här i landet ådömts eller ålagts medborgare eller någon som har hemvist i viss främmande stat, får anförtros myndighet i den främmande staten. Det sistnämnda gäller dock inte verkställighet av något annat beslut om överlämnande till särskild vård än överlämnande till rättspsykiatrisk vård.

Riksdagen godkände våren 2000 ett tilläggsprotokoll till överförandekonventionen (prop. 1999/2000:45, bet. 1999/2000:JuU13, rskr. 1999/2000:172). Tilläggsprotokollet innebär bl.a. att den dömdes samtycke inte längre krävs för överförande när den dömde i samband med domen utvisas på

grund av brottet. Utskottet behandlade i detta ärende även ett motionsyrkande liknande det nu aktuella (bet. 1999/2000:JuU13 s. 10). Utskottet framhöll då att förslagen i det ärendet gick i den riktning som motionärerna efterlyste. Sålunda framhölls i propositionen som en allmän utgångspunkt att en återanpassning torde bli mer effektiv om den dömde i ett tidigt skede överförs till sitt hemland. I förhållande till stater som är anslutna till brottmålsdomskonventionen eller överförandekonventionen med tilläggsprotokollet anförde utskottet att motionsönskemålen syntes väsentligen tillgodosedda genom propositionens förslag. Vad gäller stater som inte är anslutna till någon av de nämnda konventionerna utgick utskottet – i likhet med tidigare uttalanden – alljämt från att regeringen, utan något särskilt riksdagsinitiativ, undersöker möjligheterna att ingå bilaterala avtal i den omfattning som är önskvärd.

Utskottet vidhöll sin uppfattning i betänkandena 2004/05:JuU17 och 2005/06:JuU33.

Tilläggsprotokollet till överförandekonventionen hade den 9 februari 2011 tillträtts av Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Georgien, Grekland, Island, Irland, Kroatien, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Makedonien, Malta, Moldavien, Montenegro, Nederländerna, Norge, Polen, Rumänien, Ryssland, San Marino, Schweiz, Serbien, Storbritannien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ukraina, Ungern och Österrike.

Från Justitiedepartementet har utskottet inhämtat att departementet för en kontinuerlig dialog med andra stater om tillämpningen av överförandekonventionen och tilläggsprotokollet. Denna dialog – som främst sker mellan staternas s.k. centralmyndigheter – innefattar även frågor om hur handläggningen av ärenden om överförande av verkställighet ska kunna påskyndas.

I Europarådets expertkommitté för straffrättsligt samarbete (PC-OC) diskuteras bl.a. den praktiska tillämpningen av Europarådets konventioner på det straffrättsliga området, däribland tillämpningen av överförandekonventionen och tilläggsprotokollet.

Riksdagen godkände våren 2008 ett utkast till rambeslut om överförande av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen (prop. 2007/08:84, bet. 2007/08:JuU23). I rambeslutet finns det bestämmelser om under vilka förutsättningar en medlemsstat ska erkänna en dom och verkställa en frihetsberövande påföljd som döms ut i en annan medlemsstat. Efter det att verkställigheten har överförts ska verkställigheten ske i den verkställande staten på samma sätt som en inhemsk frihetsberövande påföljd. Rambeslutet har ännu inte genomförts i svensk lagstiftning.

Från Justitiedepartementet har utskottet inhämtat att en utredning planeras med uppdrag att lämna förslag på hur rambeslutet bör genomföras. Utredningen ska samtidigt göra en översyn av lagstiftningen om internationell straffverkställighet i förhållande till länder utanför Norden och EU.

Utskottet behandlade senast i betänkande 2009/10:JuU21 ett liknande motionsyrkande. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom förslaget i motionen (s. 42).

Utskottets ställningstagande

Som ovan redovisats ger IVL och NVL möjligheter att låta personer som här i riket dömts till fängelse och utvisning verkställa sina straff i hemlandet. I förhållande till stater som är anslutna till brottmålsdomskonventionen eller överförandekonventionen med tilläggsprotokollet synes motionen väsentligen tillgodosedd. Vad gäller stater som inte är anslutna till någon av de nämnda konventionerna utgår utskottet alltjämt från att regeringen, utan något särskilt riksdagsinitiativ, undersöker möjligheterna att ingå bilaterala avtal i den omfattning som är önskvärd.

Utskottet ser vidare positivt på det straffrättsliga samarbetet inom EU och konstaterar att det rambeslut som riksdagen godkände våren 2008 innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar en medlemsstat ska erkänna en dom och verkställa en frihetsberövande påföljd som dömts ut i en annan medlemsstat. En utredning planeras med uppdrag att lämna förslag på hur rambeslutet ska genomföras och samtidigt se över den nu gällande lagstiftningen om internationell straffverkställighet.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Ju419 yrkande 8.

Restriktioner för häktade

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om restriktioner för häktade.

Jämför reservation 7 (S, V).

Motionen

I motion Ju408 (V) yrkande 7 anføres att Häktesutredningens förslag om prövning av restriktioner i häkten bör genomföras. Motionärerna anför att Sverige har fått kritik av Europarådets kommitté för förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling (CPT) för förhållandena på och lagstiftningen om de svenska häktena. Ett område där kritiken varit mycket stark gäller de restriktioner som åklagaren utfärdar i samband med häktning. Häktesutredningens förslag välkomnades av många remissinstanser. I dag gäller att restriktioner endast kan prövas om den häktade själv begär det, vilket sällan sker.

Bakgrund

Häktesutredningen anförde i betänkandet Ny häkteslag (SOU 2006:17 s. 127 f.) att det förekommer svårförklarliga variationer mellan olika åklagarkammare när det gäller andelen häktade som åläggs restriktioner. Vidare konstaterade utredningen att det inte kan uteslutas att restriktioner i vissa fall tillgrips i onödan eller – vilket möjligen är vanligare – bibehålls längre än vad som är motiverat av utredningen om brottet. Utredningen bedömde också att den häktesreform som genomfördes 1999 inte har haft någon påtaglig effekt när det gäller hur stor andel av de häktade som åläggs restriktioner. Slutligen angavs att det är mycket ovanligt att häktade begär rättens prövning av restriktioner av visst slag. På grund av det anförda föreslog utredningen att frågan om åläggande av restriktioner av visst slag ska bli föremål för rättens prövning varje gång domstolen fattar beslut om häktning eller omhäktning på grund av kollusionsfara. Detta skulle enligt utredningen vara ägnat att förhindra såväl att restriktioner åläggs slentrianmässigt som att det fattas beslut om andra restriktioner än sådana som framstår som nödvändiga.

Regeringen anförde i proposition 2009/10:135 En ny fängelse- och häkteslag (s. 115) att Häktesutredningens förslag inte medför någon stor eller principiell förändring jämfört med gällande rätt. Det finns redan enligt den nuvarande ordningen en möjlighet för den häktade att vid den första häktningförhandlingen begära rättens prövning av restriktioner av visst slag. En sådan prövning kan också på den häktades begäran komma att ske vid varje tillfälle som tingsrätten tar ställning i häktningsfrågan. Skillnaden mellan den nuvarande och den föreslagna ordningen är att den häktade enligt gällande regler på eget initiativ måste väcka frågan för att den ska omfattas av domstolens prövning. Med hänsyn till de begränsade fördelar som utredningsförslaget skulle innebära och till att även den gällande ordningen tillgodoser högt uppställda rättssäkerhetskrav, ansåg regeringen att behovet och effektiviteten av förändringen kunde ifrågasättas. Häktesutredningens förslag borde därför inte genomföras, anförde regeringen.

Utskottet behandlade propositionens förslag och ett motionsyrkande liknande det nu aktuella i betänkande 2009/10:JuU21 (s. 44). På de skäl som regeringen anförde borde utredningens förslag i denna del inte genomföras, ansåg utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att Häktesutredningens förslag inte innebär någon stor eller principiell förändring jämfört med gällande rätt. Det finns redan enligt den nuvarande ordningen en möjlighet för den häktade att vid den första häktningförhandlingen begära rättens prövning av restriktioner av visst slag. En sådan prövning kan också på den häktades begäran

komma att ske vid varje tillfälle som tingsrätten tar ställning i häktningsfrågan. Den gällande ordningen tillgodoser således högt uppställda rättssäkerhetskrav. Motion Ju408 yrkande 7 avstyrks därmed.

Underåriga i häkte

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att införa ett förbud mot att placera barn i häkte.

Jämför reservation 8 (V).

Motionen

I motion Ju408 (V) yrkande 8 framförs att ett förbud mot att placera barn i häkte snarast bör tas fram. Motionärerna anför att det förekommer att personer under 18 år placeras i häkte under utredning och i avvaktan på förhandling i domstol. Enligt motionärerna måste frågan om hur dessa barn ska tas om hand lösas på ett annat sätt.

Bakgrund

Av 2 kap. 3 § häkteslagen (2010:611), som träder i kraft den 1 april 2011, framgår att en intagen under 18 år inte får placeras så att han eller hon vistas tillsammans med intagna över 18 år, om det inte kan anses vara till hans eller hennes bästa. Bestämmelsen överensstämmer med hittills gällande reglering.

Enligt 23 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare får den som inte fyllt 18 år häktas endast om det finns synnerliga skäl.

Enligt Kriminalvårdens årsredovisning för 2010 (s. 69) finns det vid samtliga häkten uppsökare vars uppdrag är att söka upp häktade med narkotikamissbruk eller missbruk eller beroende av alkohol och dopning. Uppsökarna ska kartlägga beroendeproblematiken hos individen och motivera till vård. Unga häktade är en prioriterad målgrupp för uppsökarnas insatser.

Utskottet behandlade ett likalydande yrkande som det nu aktuella i betänkande 2009/10:JuU21 (s. 45). Utskottet betonade att ett barnperspektiv, utifrån andan och intentionerna i konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen), ska genomsyra alla åtgärder som rör barn. Vidare konstaterade utskottet att häktning ska vara en åtgärd som endast tillgrips i undantagsfall och att det i de fall en sådan placering trots allt förekommer ställs krav på att aktiva åtgärder vidtas utifrån omständigheterna i varje enskilt fall för att undvika att den unge isoleras. Motionen avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång betona att ett barnperspektiv, utifrån andan och intentionerna i konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen), ska genomsyra alla åtgärder som rör barn. Som utskottet konstaterade i betänkande 2009/10:JuU21 ska häktning vara en åtgärd som endast tillgrips i undantagsfall. I de fall en sådan placering trots allt förekommer ställs det krav på att aktiva åtgärder, utifrån omständigheterna i varje enskilt fall, vidtas för att undvika att den unge isoleras. Motion Ju408 yrkande 8 avstyrks med det anförda.

Utbildning för kriminalvårdare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om särskild utbildning för kriminalvårdare.

Jämför reservation 9 (S, MP, V).

Motionerna

I motion Ju364 (S) framförs att en samordnad utbildning för kriminalvårdare och skötare inom rättspsykiatri bör övervägas. Motionärerna anför att genom samverkan mellan Kriminalvården, Landstinget i Västmanland och Sala kommun skulle en verksamhet som vänder sig till intresserade av både kriminalvård och rättspsykiatri kunna förläggas till Sala. Utbildningen skulle också kunna samordnas med polisutbildningen.

I motion Ju408 (V) yrkande 10 begärs att frågan om en särskild högskoleutbildning för kriminalvårdare utreds. Motionärerna anför att det krävs en vidare utbildning än vad som kan erbjudas genom Kriminalvårdens egen försorg. En möjlighet skulle kunna vara att skapa en särskild inriktning i socialhögskolans regi under rubriken socialt arbete med inriktning på kriminalvård.

Bakgrund

Från Kriminalvården har utskottet fått information om att myndighetens grundutbildning sker på heltid och med full lön. Den omfattar fyra delar: central introduktion, praktik, kriminalvårdsspecifik utbildning och högskolekurs. Alla nya medarbetare i Kriminalvården inleder sin anställning med en central introduktionsutbildning. Kriminalvårdare och frivårdsinspektörer fortsätter efter den centrala introduktionen med den resterande grundutbildningen. Sammanlagt omfattar grundutbildningen 20–28 veckor.

Enligt Kriminalvårdens årsredovisning för 2010 har de senaste årens stora satsning på att ta fram myndighetsgemensamma vidareutbildningar för olika yrkesgrupper fortsatt under 2010. Sådana utbildningar har getts

bl.a. till kökspersonal, produktionsledare i arbetsdriften och medarbetare som arbetar med kvinnor respektive livstidsdömda. För att förstärka frivårdssinspektörernas kriminalvårdskunskap kopplat till frivårdens uppdrag har en fördjupad frivårdsutbildning i tre moduler tagits fram. Ett arbete för att om möjligt ge utbildningen högskolestatus och deltagarna högskolepoäng påbörjades under 2010.

Av årsredovisningen framgår också att Kriminalvårdens uppdrag att ge verkställigheten ett kvalitativt innehåll genom motivation och påverkan medför ett behov av programledarutbildningar i brotts- och missbruksrelaterade program samt utbildning för utredande verksamhet. Därutöver krävs stödutbildning till enheter som bedriver programverksamhet. Sammantaget 2 424 medarbetare deltog i dessa utbildningar 2010. Det är en ökning med nästan 700 deltagare jämfört med 2009.

I betänkande 2009/10:JuU21 (s. 46) behandlade utskottet två liknande yrkanden som de nu aktuella. Utskottet konstaterade att en omfattande utbildningssatsning genomförts vid Kriminalvården. Utskottet var därför inte berett att då ställa sig bakom motionsyrkandena om en särskild kriminalvårdarutbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att satsningen på att ta fram myndighetsgemensamma vidareutbildningar för olika yrkesgrupper har fortsatt under 2010. Utskottet är inte berett att för närvarande ställa sig bakom motionsyrkandena om en särskild kriminalvårdarutbildning. Motionerna Ju364 och Ju408 yrkande 10 avstyrks.

Tillsyn över kriminalvården m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillsyn över kriminalvården och om fångombudsmannen.

Jämför reservationerna 10 (S, MP, V) och 11 (V).

Motionerna

I motion Ju293 (S) yrkande 22 anförs att en oberoende instans bör sköta tillsynen över kriminalvården. Motionärerna anför att den tillsyn som Riksdagens ombudsmän (JO) utför inte är kontinuerlig och inte heller fullständig.

I motion Ju408 (V) yrkande 9 anförs att en fångombudsman bör inrättas i Sverige. Motionärerna anför att det måste finnas en kontinuerlig tillsyn när det gäller upprätthållandet av fångars rättigheter.

Bakgrund

Utredningen Kriminalvårdens effektivitet lämnade i september 2008 sitt slutbetänkande Kriminalvården – ledning och styrning (SOU 2009:80). Utredningen anser att en ny myndighet bör bildas för tillsyn av Kriminalvårdens verksamhet. En ny tillsynsmyndighet bör bedriva både system- och verksamhetstillsyn. Tillsynsmyndigheten bör enligt utredningen bl.a. granska att gällande författningar efterlevs och att Kriminalvården fullgör riksdagens och regeringens uppdrag. Tillsynsmyndigheten bör också granska att Kriminalvården handlägger ärenden korrekt och att myndighetens resurser används effektivt. Vidare bör tillsynsmyndigheten också följa upp vad som har orsakat allvarliga incidenter och hur de har hanterats av myndigheten. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

I betänkande 2009/10:JuU21 (s. 48–49) behandlades ett motionsyrkande om att en oberoende instans bör sköta tillsynen över kriminalvården. Utskottet anförde att beredningen av betänkandet Kriminalvården – ledning och styrning (SOU 2009:80) inte borde föregripas. Motionsyrkandet avstyrktes.

I betänkande 2009/10:JuU1 behandlades ett par yrkanden om att inrätta en fångombudsman. Motionsyrkandena avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Frågan om att bilda en ny tillsynsmyndighet för Kriminalvården har behandlats i betänkandet Kriminalvården – ledning och styrning (SOU 2009:80). Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Denna beredning bör inte föregripas. Motion Ju293 yrkande 22 avstyrks därmed. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom yrkandet om att införa en fångombudsman och avstyrker motion Ju408 yrkande 9.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Kvinnor i kriminalvård, punkt 1 (S, MP, V)**

av Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju408 yrkande 6.

Ställningstagande

Situationen för kvinnor som sitter i fängelse skiljer sig ofta från männens. De har t.ex. sämre fysisk och psykisk hälsa och allvarigare missbruksproblem. Dessutom är stigmatiseringen av kvinnor som dömts för brott ännu starkare än av män. Inte sällan har kvinnor barn som blir omhändertagna, vilket självklart kräver särskilda åtgärder. Dessutom har intagna kvinnor många gånger själva inom ramen för sitt eget missbruk och sin kriminalitet varit utsatta för grova brott, t.ex. våldtäkt och misshandel. Kriminalvården måste därför anpassas bättre efter de intagna kvinnornas behov. I detta sammanhang vill vi särskilt understryka den bedömning som redovisas i justitieutskottets rapport Uppföljning av kvinnor intagna i kriminalvårdsanstalt (2008/09:RFR9).

Vi anser alltså att frågan om kvinnors situation inom kriminalvården bör prioriteras högre än i dag. Utskottet krävde i den ovan nämnda rapporten ett helhetsgrepp för att bättre svara upp mot kvinnornas behov. Utskottet ansåg också att forsknings- och utvecklingsinsatser som rör kvinnor intagna på anstalt måste förstärkas och lyftas fram samt att resultaten av internationell forskning tas till vara bättre. Utskottet anförde att man vill att regeringen rapporterar resultatet av utvecklingsarbetet med att anpassa kriminalvården efter intagna kvinnors behov till riksdagen. Vi ställer oss bakom detta och anser att vad vi nu anfört bör ges regeringen till känna.

2. Frågor om utslussning, punkt 2 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Ju293 yrkandena 19 och 20 samt 2010/11:Ju408 yrkandena 3–5.

Ställningstagande

Vi vill framhålla vikten av att Kriminalvården fortsätter att utveckla sin verksamhet för att åstadkomma en förbättrad och mer strukturerad övergång från livet i anstalt till livet i frihet.

När det gäller de olika utslussningsformerna vill vi särskilt påpeka följande.

Utökad frigång innebär att den dömda under kontrollerade former avtjänar sitt straff i sin bostad. Under denna tid krävs att man arbetar, utbildar sig, får behandling eller deltar i annan särskilt ordnad verksamhet. Enligt lag kan den som avtjänat minst halva sin strafftid, dock minst tre månader, komma i fråga. Lagen tillåter också att den utökade frigången förenas med elektronisk övervakning, s.k. fotboja, vilket också sker i de flesta fall. Även andra villkor vad gäller skötsamhet m.m. ställs upp.

Kriminalvården skriver i sitt budgetunderlag att misskötsamheten vid utökad frigång har varit mycket liten, och man gör bedömningen att man skulle kunna öka antalet intagna som får denna möjlighet om tidsgränsen när det gäller avtjänad strafftid sänktes. Vidare skriver man att detta är en kostnadseffektiv insats som frigör resurser men att man självklart måste tillföra frivården resurser vid en sådan förändring.

Även Brottsförebyggande rådet (Brå) konstaterar i rapporten *Utökad frigång och återfall* (rapport 2010:8) att misskötsamheten vid utökad frigång är låg och menar att man bör överväga mindre restriktiva villkor för utslussningsformen.

Vi bedömer att reformen med utökad frigång slagit mycket väl ut och att man bör gå vidare i linje med vad Kriminalvården och Brå skriver. Det bör utredas om villkoren för utökad frigång kan förändras.

Vi vill också framhålla att *halvvägshus* är ett ekonomiskt billigare alternativ än anstalt och främjar återanpassning i samhället. Vi anser därför att det krävs ökade ansträngningar för att få fler intagna i verksamhet i halvvägshus.

Det är även viktigt att kommunerna har en god beredskap för att kunna erbjuda det stöd och den vård som behövs efter frigivandet. För att underlätta kommunernas möjlighet till detta menar vi att det bör utredas hur alla de resurser som finns inom missbruksvården, socialtjänsten, Arbetsförmedlingen etc. kan samordnas på ett bättre sätt för att ge varje enskild individ ett relevant stöd i samband med frigivningen, ett s.k. utslussningsstöd. Stödet ska vara individuellt och insatserna ska vara riktade mot t.ex. fortsatt missbruksvård, arbetspraktik, utbildning och boende. Insatserna ska vara dokumenterade i en handlingsplan som skrivits under av den enskilde, Kriminalvården och kommunen.

3. Kontraktsvård och vårdvistelse, punkt 3 (V)

av Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju408 yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning borde kontraktsvård och vårdvistelse användas i större utsträckning.

Frågan om samverkan med kommunerna aktualiseras när det gäller kontraktsvård. En lösning skulle kunna vara att låta frivården ta en större del av kostnaden, vilket i så fall kräver mer resurser till Kriminalvården.

Också när det gäller vårdvistelse krävs en fungerande samverkan med kommunerna. Vårdvistelse bör vidareutvecklas till att bli ett alternativ till fängelse i ett ännu tidigare skede. Om den intagne bedöms tillräckligt motiverad måste en behandling genom vårdvistelse alltid kunna påbörjas.

Ett annat problem är att föreskrifterna för vårdvистер kan vara för restriktiva. Man kräver t.ex. att den intagne ska ha fått normalpermission på egen hand innan vårdvistelse påbörjas. Om orsaken till att man inte befinner sig i detta stadium är att man har missbruksproblem blir det en absurd tolkning. Kraven på att den som behandlas måste anses klara sin behandling för att få den bör också ifrågasättas.

Annat som behöver förändras är att om den intagne i samband med domen nekats kontraktsvård så leder det till att det senare blir omöjligt att få vårdvistelse. Ett lyckat motivationsarbete bör kunna leda till vårdvistelse även efter nekad kontraktsvård.

4. Villkorlig frigivning, punkt 6 (SD)

av Kent Ekeröth (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Ju341 och 2010/11:Ju423 samt avslår motion 2010/11:Ju408 yrkande 1.

Ställningstagande

I 26 kap. 6 § brottbalken stadgas som en huvudregel att när minst två tredjedelar av ett tidsbestämt fängelsestraff, dock minst en månad, avtjänats ska den dömda friges villkorligt. Det innebär i princip att straffskalan minskar med en tredjedel per automatik.

Härtill kommer att svenska domstolar ofta dömer i den nedre kanten av straffskalan, enligt en undersökning från Åklagarmyndigheten. Exempelvis konstaterades att straffen för samtliga brottstyper ligger i den nedre fjärdedelen av straffskalan i snitt. När det gäller grov kvinnofridskränkning, grov misshandel och olaga hot ligger runt 90 % av domarna i den nedre fjärdedelen av straffskalan.

Den sammantagna effekten av det ovanstående blir att verkställighetstiderna enligt min uppfattning blir alldeles för korta och närmast kan uppfattas som ett hån mot brottsoffren. Detta står inte heller i samklang med den allmänna rättsuppfattningen.

Sammanfattningsvis anser jag att huvudregeln om villkorlig frigivning efter att två tredjedelar av straffet avtjänats inte bör gälla brott mot liv och hälsa, t.ex. mord, våldtäkt, rån, misshandel, narkotikahandel, inbrott och annan jämförlig brottslighet.

5. Villkorlig frigivning, punkt 6 (V)

av Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju408 yrkande 1 och avslår motionerna 2010/11:Ju341 och 2010/11:Ju423.

Ställningstagande

Det finns kritik mot att kriminalvården blir mer och mer förvaring och mindre behandling. Genom att återinföra villkorlig halvtidsfrigivning och satsa de budgetmedel som då frigörs på en förbättrad kriminalvård finns stora möjligheter till förändring. En längre period där den dömda är villkorligt frigiven och står under Kriminalvårdens tillsyn har också ett eget värde för att underlätta en övergång till ett liv i frihet och utan kriminalitet.

Jag anser således att villkorlig halvtidsfrigivning bör återinföras. Inledningsvis föreslår jag att den grupp som döms till frihetsberövande straff för första gången ska omfattas av reformen. De pengar som frigörs ska enligt min uppfattning bl.a. användas till en utökad och förstärkt programverksamhet, mer resurser till missbruksbehandling, satsning på sysselsättning och utslussningsåtgärder, satsningar på personalen, större möjligheter att anpassa kriminalvården för intagna kvinnor och en satsning på särskilda personalkategorier. Behandlingsprogram riktade till dömda sexualbrottslingar och misshandlande män ska också vara en viktig del av dessa resurser.

6. Avtjänande av straff efter utvisning, punkt 7 (SD)

av Kent Ekeröth (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju419 yrkande 8.

Ställningstagande

När en utlänning blir dömd till fängelse med efterföljande utvisning ska Sverige sträva efter att få den dömda utlänningen att avtjäna straffet i sitt hemland eller i annat anvisat land. Detta är särskilt aktuellt för utlänningar som döms till verkliga livstidsstraff samt för andra grova brott. Givetvis är det av yttersta vikt att Sverige kan kontrollera och verifiera att den utlämnade brottslingen faktiskt avtjänar det utdömda straffet. Detta system kan också medföra lägre kostnader för fängelseverksamheten. Sverige ska därmed sträva efter att upprätta avtal med andra länder för att möjliggöra detta.

7. Restriktioner för häktade, punkt 8 (S, V)

av Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V) och Mattias Jonsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju408 yrkande 7.

Ställningstagande

Sverige har fått kritik av Europarådets kommitté för förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling (CPT) för förhållandena på och lagstiftningen om de svenska häktena.

Ett område där kritiken varit mycket stark gäller de restriktioner som åklagare utfärdar i samband med häktningen. Dessa anses ofta vara slentri-ammässiga, och i mycket stor utsträckning handlar det om fullständiga restriktioner. I Häktesutredningen (SOU 2006:17) föreslogs att åklagaren i samband med häktningsförhandlingen ska begära tingsrättens tillstånd för och motivera varje enskild restriktion som han eller hon vill ålägga den häktade. Dessa förslag välkomnades av många remissinstanser som såg dem som nödvändiga för att leva upp till de krav som ställts på Sverige. I dag gäller att restriktioner endast kan prövas om den häktade själv begär det, vilket sällan sker.

Regeringen valde trots detta att inte genomföra förslagen när den nya fängelse- och häkteslagen togs fram och anförde att utredningsförslaget inte medför någon stor eller principiell ändring. Detta uttalande är häpnadsväckande eftersom utredningens förslag faktiskt innebar ett helt annat perspektiv i fråga om vem som ska ta initiativ till en omprövning. Sammanfattningsvis anser vi att Häktesutredningens förslag om prövning av restriktioner i häkten bör genomföras.

8. Underåriga i häkte, punkt 9 (V)

av Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju408 yrkande 8.

Ställningstagande

Det förekommer fortfarande i Sverige att barn, dvs. personer under 18 år, placeras i häkte under utredning och i avvaktan på förhandling i domstol. Jag anser det vara ovärdigt ett land som skrivit under barnkonventionen att isolera barn i häktesceller. Det måste vara möjligt att lösa frågan om hur dessa barn ska tas om hand på ett mer värdigt sätt. Det bör införas ett förbud mot att placera barn i häkte.

9. Utbildning för kriminalvårdare, punkt 10 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju408 yrkande 10 och avslår motion 2010/11:Ju364.

Ställningstagande

Ett så krävande yrke som kriminalvårdare kräver en vidare utbildning än vad som kan erbjudas inom Kriminalvårdens egen försorg. En särskild utbildning skulle uppvärdera kriminalvårdaryrket, och de problem som uppstår då yrket ofta ses som ett genomgångsyrke skulle minska. En möjlighet skulle kunna vara att skapa en särskild inriktning i socialhögskolans regi under rubriken socialt arbete med inriktning på kriminalvård. Det bör alltså utredas hur en särskild högskoleutbildning för kriminalvårdare kan skapas.

10. Tillsyn över kriminalvården, punkt 11 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju293 yrkande 22.

Ställningstagande

En väl fungerande tillsyn är central för den slutna verksamhet kriminalvården utgör. Den tillsyn som JO utför i dag är inte kontinuerlig och heller inte fullständig. En övervägande del av verksamheternas tillsyn ansvarar den egna myndigheten för. En modern kriminalvård ska ha en självständig tillsyn utifrån. Vi vill därför införa en oberoende instans utanför Kriminalvården som ska sköta tillsynen över Kriminalvården.

11. Fångombudsman, punkt 12 (V)

av Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju408 yrkande 9.

Ställningstagande

Det finns i dag en mängd internationella konventioner som reglerar förhållandena på fängelser och häkten samt skyddet för mänskliga rättigheter för interner. Dessutom innehåller vår grundlag flera rättigheter, vilka givetvis även gäller dem som sitter i våra fängelser.

Ett exempel på där det kan vara tveksamt om de intagnas grundläggande rättigheter respekteras är frågan om föreningsfriheten, som är en grundlagsfäst rättighet. När det gäller möjligheten att bilda förtroenderåd på anstalter begränsas den i dag till att gälla enskilda avdelningar i stället för att gälla hela anstalten, vilket oftast är en förutsättning för att man ska kunna driva sina krav med någon som helst kraft. Ordningen med små förtroenderåd innebär också att de synpunkter som internerna vill framföra vanligtvis får framföras till avdelningschefen i stället för till anstaltsledningen. Detta är en dålig ordning. Det som anförs som skäl för denna ordning är säkerhetsfrågor och att man vill förhindra kommunikation mellan avdelningar och vissa individer. Jag anser att det är tveksamt om det verkligen är möjligt att på detta generella sätt inskränka en av de viktigaste grundlagsfasta rättigheterna. När det gäller fångarnas nationella förtroenderåd kringskärs möjligheterna till organisering totalt.

I Storbritannien har det införts en fångombudsman som arbetar med dessa frågor. Det har fått mycket positiva effekter för internerna, men även för anstaltsledningarna, och har bidragit till att en bättre fungerande verksamhet för alla parter. En fångombudsman bör införas även i Sverige.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Ju213 av Gustav Nilsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpt uppföljning och agerande vid brott på anstalter.

2010/11:Ju293 av Morgan Johansson m.fl. (S):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om halvvägshus.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utslussningsstöd.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en oberoende instans för tillsyn av kriminalvården.

2010/11:Ju341 av Andreas Norlén och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av bestämmelsen om villkorlig frigivning i 26 kap. 6 § brottsbalken.

2010/11:Ju364 av Pia Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samordnad utbildning för kriminalvårdare och skötare inom rättspsykiatri.

2010/11:Ju408 av Lena Olsson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att halvtidsfrigivning av förstagångsdömda bör införas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge fler möjlighet till kontraktsvård och vårdvistelse.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda förändrade villkor för utökad frigång.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler intagna i halvvägshus.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utslussningsstöd.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvinnor i Kriminalvården.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra Häktesutredningens förslag om prövning av restriktioner i häkten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett förbud mot att placera barn i häkte.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en fångombudsman bör införas i Sverige.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur en särskild högskoleutbildning för kriminalvårdare kan skapas.

2010/11:Ju419 av Kent Ekeröth och Thoralf Alfsson (båda SD):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta avtal med andra länder för att möjliggöra att en utlänning som är dömd till fängelsestraff följt av utvisning kan avtjäna sitt straff i ett annat land.

2010/11:Ju423 av Kent Ekeröth och Lars Isovaara (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort möjligheten till frigivning efter två tredjedelar av avtjänat straff enligt 26 kap. 6 § brottsbalken för brott mot liv och hälsa samt narkotikabrott, t.ex. mord, våldtäkt, rån, misshandel, narkotikabrott, inbrott och annan jämförlig brottslighet.

2010/11:So239 av Emma Henriksson (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att mer aktivt beakta neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i frågor som rör kriminalvårdspolitik och missbruksvård.